

Золотої осені по «ЗОЛОТІЙ ПІДКОВІ ЛЬВІВЩИНИ»

55

Лариса МАРЧУК,
Ігор СЕНКАЛЬСЬКИЙ (фото)

Замок без даху

Це перше, що впало в око, коли голова облдержадміністрації Михайло Цимбалюк підійшов до надбрамного корпусу Золочівського замку.

— Ще в серпні стихією зірвало дах споруди перед входом у браму замку. Сталося це на очах працівників. Поривом сильного вітру з дощем знесло дах, бо всередині всі дерев'яні конструкції вже прогнили, — повідомив директор Львівської галереї мистецтв Борис Возницький. — На відновлення покрівлі потрібно 1,5 мільйона гривень. Та й сама споруда потребує реставрації. Ми вже тривалий час не маємо від держави ані копійки на збереження й утримання цього та інших замків.

А тому будь-які реставраційні роботи тут часто проводяться коштом меценатів, спонсорів та української діаспори. Імена спонсорів із Канади й Америки викарбувані на стіні в'їзної брами замку. Так само за кошти народного депутата Петра Писарчука відремонтовано приміщення Великого палацу замку. До того ж сам ди-

Такий прес-тур здійснив голова Львівської обласної держадміністрації Михайло Цимбалюк у супроводі керівників трьох районів – Золочівського, Бродівського й Буського, на території яких розташовані перлини світової архітектури – три замки: Золочівський, Підгорецький і Олеський. Мета робочої поїздки голови облдержадміністрації – оглянути визначні пам'ятки культури, на реставрацію яких останнім часом держава не надає коштів, а відтак розв'язати проблеми подальшого розвитку замків як визначних національно-культурних туристичних об'єктів України.

ректор Борис Возницький докладає чимало зусиль для оновлення інтер'єрів – знаходить унікальні раритетні каміни та надзвичайної краси кахельні печі і все це стає окрасою замкових залів. З фондів галереї мистецтв сюди перенесли коштовні меблі, посуд, підсвічники, гобелени. У Головному палаці замку, де господарі приймали знатних європейських вельмож, поклали раритетний паркет австрійського періоду, який Борису Возницькому вдалося віднайти на одній зі львівських будов.

Усе, що сьогодні є в Золочівському замку – ландшафтна архітектура і цілковито обставлені інтер'єри залів, — це результат наполегливої роботи музейних працівників, які з 1986 року підняли його з руїн.

Екскурсія не без задоволення, але з мораллю

Проте неабияка «прикрість» — зірваний дах надбрамного корпусу — не зупиняє потоку туристів до Золочівського замку, зауважують його працівники. Кожного дня приїздить 4–5 тисяч відвідувачів. Торік тут побувало 100 тисяч туристів і цей рік буде не менш урожайним.

Адже на території Золочівського замку, площа якого чимала, є що оглядати. І голова Львівської обласної держадміністрації Михайло Цимбалюк у супроводі Бориса Возницького здійснив екскурсію замком — відвідав Китайський палац, пройшовся залами Великого палацу, який так і не полюбили його власники. Фортифікаційна будова не припала їм до душі. Насамперед тут було некомфортно, адже обігріті товсті муровані стіни жодні тогочасні каміни чи печі не могли. Відтак замок переходив з одних рук до інших і занепадав.

— А щоб його зберегти від остаточної руйнації, мер Золочева 1872 року звернувся до австрійської армії з пропозицією зробити тут казарми. На довгі роки замок

перейшов до рук військових, які облаштували в ньому в'язницю, — розповіла завідувачка Золочівського замку Надія Гупало. — Коли замок передали на баланс картинної галереї, тут були руїни з гнітчою енергетикою. Адже це місце населення вважало проклятим — тут у 40–50-ті роки ХХ століття розстріляли й стратили десятки тисяч наших співвітчизників. У 80-ті роки ніхто вже не сподівався, що через 20 років Золочівський замок стане одним із найпопулярніших туристичних об'єктів України.

Михайло Цимбалюк після оглядової екскурсії дав високу оцінку Золочівському замку як унікальному туристичному об'єкту, що служить пропаганді національно-культурних цінностей нашої держави. Він запевнив його працівників, що наступного тижня розпочнуться роботи з перекриття даху і до перших холодів установлять покрівлю надбрамного корпусу Золочівського замку. Також голова наголосив, що численний потік туристів дає музейникам можливість самотужки заробляти кошти, щоб здійснювати невеликі за обсягом поточні ремонти в замку.

Чи буде в Підгорецькому замку державна резиденція?

Від Золочівського замку, милуючись мальовничими краєвидами, проїжджаємо 18 кілометрів «Золотим кільцем Львівщини» й потрапляємо до села Підгірці Бродівського району. Неперевершений у своїй архітектурній красі Підгорецький замок нікого не залишає байдужим.

— І хоча сьогодні він у будівельних рихтуваннях і втрачено багато його інтер'єрів, проте цінність палацу не поменшала, — сказав присутнім Борис Возницький. — Адже Підгорецький замок був найбагатшим у Польщі після Вавельського замку у Кракові. Його називали «галицьким Версалем».

Після удару блискавки 1954 року згорів палацовий корпус замку, вогонь знищив стелі з живописними роботами. Коли ж його відремонтували після пожежі, тут розмістили санаторій. Тільки 1996 року замок передали Львівській галереї мистецтв. Сьогодні всередині палацу збереглися лише мармурові портали камінів, дверей. Не одне десятиріччя на рівні урядів точаться розмови про відновлення палацу.

Оглядаючи приміщення, де тривають реставраційні роботи, Михайло Цимбалюк поцікавився, скільки всього коштів на це потрібно. Йому відповів начальник управління з питань національної спадщини Львівської облдержадміністрації Василь Іваницький:

— Проектно-кошторисна документація коштує 120 мільйонів гривень. Шість років тому було розроблено проект концепції збереження й використання унікального комплексу «Підгорецький замок», створення на його основі музейного та рекреаційно-туристичного осередку з можливістю використання для проведення міжнародних урядових зустрічей і переговорів, активізації

розвитку туризму, а також створення робочих місць для мешканців села Підгірці й околиць. На жаль, проект не було схвалено.

З 2006 року Підгорецький замок перебуває на балансі новоствореного управління охорони культурної спадщини облдержадміністрації. Орендар — Львівська галерея мистецтв. Тому Борис Возницький постійно шукає кошти для реставрації. Науково-проектну документацію розробляє інститут «Укрзахідпроектреставрація» коштом обласного бюджету. Брак фінансування реставраційних робіт, що здійснюється з державного бюджету, не дає змоги виконувати заплановане. Нині тривають

капітальний ремонт аварійних дворових сходів, пристосування партеру палацу під службові приміщення, облаштування виставкової зали.

Ще в січні 2011 року Борис Возницький написав листа Президенту України Віктору Януковичу з проханням посприяти у відновленні Підгорецького замку з можливістю пристосування верхнього поверху під резиденцію Президента в Західній Україні.

Відповідь не забарилася. Президент Віктор Янукович доручив Кабінету Міністрів

ужити заходів із підтримки музеїв і замків Львівщини, в тому числі й фінансування реконструкції Підгорецького замку. Проте ідею створення урядової резиденції не було підтримано. Глава держави зацікавлений у збереженні й реконструкції Підгорецького замку, який повинен залишатися вільним для відвідування туристами.

Заїжджий двір, де зупинявся Оноре де Бальзак

— Я не випадково у сьогоднішній тур замками запрошив чиновників, від яких залежить виконання реставраційних робіт, — наголосив Михайло Цимбалюк під час брифінгу з журналістами. — Я хочу, щоб вони побачили замки не тільки як державні мужі, а й як звичайні громадяни України. Борис Григорович Возницький своєю активною позицією змушує всіх нас думати й працювати над збереженням культурної спадщини — замків.

Затим голова Бродівської райдержадміністрації Василь Стронський розповів, що є проект реконструкції ще одного цікавого історичного об'єкта — заїжджого двору. Саме тут планують зробити готель. Колись це був відомий серед подорожніх Гетьманський заїзд, де зупинявся французький письменник Оноре де Бальзак.

— Це прекрасна ідея, — сказав губернатор Михайло Цимбалюк. — Ми вже маємо такі вдалі приклади в сусідів на Тернопіллі — готель

у Збаразькому замку має попит серед туристів. Відомий факт, що в замках Львівщини буває більше туристів, ніж у музеях. Тому під час реконструкції чи реставрації важливо зберегти їхні особливості та історичні цінності і не надто окультурювати замки на сучасний лад. Ми володіємо унікальними історичними скарбами, які мусимо берегти. І кожний утрачений день, тиждень та місяць тільки зменшують наші культурні багатства. Тому проситимемо кошти в керівництва держави на реконструкцію замків «Золотої підкови Львівщини» і вже до кінця року завершимо реконструкцію надбрамного корпусу Золочівського замку.

Я зауважив, що на трасі мало дороговказів, які рекламують львівські замки. То ми розробили детальний план розташування рекламних щитів для туристів на дорогах, — сказав губернатор. — Адже в нас є те, чого немає в інших областях і за кордоном. Важливо, що кожний охочий може за 10 гривень відвідати замок і це є доступним для всіх.

Батальні картини Альтомонте повертаються з Варшави

Під час екскурсії Олеським замком Борис Возницький поділився з присутніми великою радістю. Дві найбільші картини Мартіно Альтомонте розміром 8 на 10 метрів «Битва під Віднем» і «Битва під Парканами» (полотна зберігались у цьому замку) незабаром повернуться з Варшави, де вони перебували 4 роки на реставрації. Спочатку їх виставлять на огляд у Королівському залі столиці Польщі, а тоді привезуть на Львівщину.

— Ці унікальні полотна колись прикрашали стіни костелу в місті Жовкві, яке було резиденцією польського короля Яна Собеського III, — розповів Борис Возницький. — і довгий час потребували значних коштів для належної реставрації. Нам удалося домовитися з міністром культури Польщі і за кошти гранду ЄС реставрувати картини у Варшаві.

Після реставрації польська сторона наполягала повісити ці полотна у парафіяльному костелі в Жовкві, який вони колись прикрашали. Але Борис Возницький висловив свій аргумент: краще експонувати картини в замках, які постійно відвідують тисячі туристів. До того ж, на думку Возницького, батальним полотнам не місце у храмі, хоча б з огляду на те, що це картини, які прославляють війну. Він переконаний, що навіть Папа Римський Павло II схвалив би цю ідею, бо сам покаюся за всі війни, які будь-коли розв'язувала католицька церква.

Борис Возницький розповів і показав голові Львівської облдержадміністрації Михайлові Цимбалюку та всім присутнім зал, де експонуватиметься знамените полотно «Битва під Парканами» у Золочівському замку. Для цього здійснили реконструкцію Великої зали і підняли стелю на три метри. Другу картину «Битва під Віднем» розмістять в одній з відремонтованих і спеціально пристосованих зал Олеського замку.

М. Альтомонте. «Битва під Віднем»

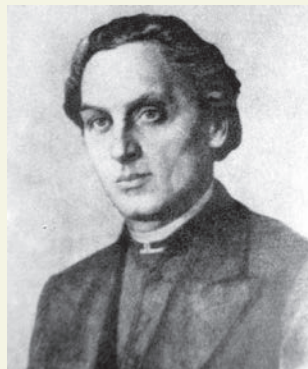

М. Альтомонте.
«Битва під Парканами»

200 років від дня народження Маркіяна Шашкевича

Маркіян Семенович Шашкевич – український письменник, поет, зачинатель нової української літератури в Галичині, священник УГКЦ, культурно-громадський діяч, речник відродження західноукраїнських земель. Очолив «Руську трійцю», ініціатор видання альманаху «Русалка Дністровая» (1837). Виступав за рівноправність української мови з польською.

Народився в селі Підлісся Золочівського повіту в сім'ї священника. 1838 року закінчив Львівську духовну семінарію, був вільним слухачем Львівського університету та водночас парафіяльним священником у селах Львівщини. Під час навчання в семінарії Шашкевич спільно з Яковом Головацьким та Іваном Вагилевичем згуртував національно свідому молодь, яка стала на боротьбу за національно-культурне відродження на західних землях. Зокрема, за відродження народної мови в письменстві й церковних проповідях. Наслідками цієї діяльності була підготовка збірок поезій слухачів духовної семінарії «Син Руси» і «Зоря», які через цензуру не побачили світ, а головне – видання в Будапешті альманаху «Русалка Дністровая», що вирішально вплинув на національне відродження та розвиток української літератури в Галичині.

Перший опублікований вірш Шашкевича «Голос галичан» з'явився 1835-го. Окрім декількох інтимно-ліричних поезій («До милої», «Туга за минулим», «Думка»), він писав переважно вірші патріотичного та історичного характеру. Порівняно невелика поетична спадщина Шашкевича високо оцінена Іваном Франком. 1836 року літератор опублікував брошуру «Азбука і Abecadlo», спрямовану проти спроб запровадження в українській мові латинської абетки.

Помер Шашкевич у злиднях від туберкульозу й був похований у Новосілках. Слава пробуджувача національної свідомості й зачинателя нової української літератури в Галичині зростала по смертю. 1893 року тлінні останки його перенесено до Львова. 1911-го з нагоди сторіччя від дня народження письменника відбулося величне шашкевичівське свято з поставленням йому на Білій Горі хреста-пам'ятника.

За новіших часів культ Шашкевича є реакцією на русифікацію України й асиміляцію українців у діаспорі. В Підліссі відкрито літературно-меморіальний музей та встановлено бронзове погруддя Шашкевича. У канадському місті Вінніпег було засновано Інститут Маркіяна Шашкевича. 1944-го там споруджено пам'ятник із бронзовим погруддям письменника. Його іменем названо місцевий парк.

О. К.

